

Türkiye’de Mühendis Mimar Profili

Elk. Müh. Mustafa S. Çınarlı
mustafa.cinarli@emo.org.tr

TMMOB 37. Dönem Yönetim Kurulu tarafından 2005 yılında çalışmalarına başlanan Türkiye’de Mühendis-Mimar Profili araştırmasına ait sonuçları içeren ilk kitap Haziran 2009 tarihinde yayınlandı. Profil çalışmalarının ilki 1976 yılında ikincisi ise 1998 yılında gerçekleştirilmişti. İlk mühendislik-mimarlık profil çalışmasının sonuçları Ali Artun tarafından “Fordizm ve Mühendisliğin Dönüşümü” adıyla 1999 yılında, ikinci çalışma Türkiye’de Mühendis-Mimar Kimliği ve Meslek Örgütlenmeleri olarak gerçekleştirilmiş ve Dr. Ahmet Haşim Köse ile Dr. Ahmet Öncü tarafından kapitalizmin emeksermeye bağlamındaki kuramsal tartışma, önerme ve değerlendirmelerini de içerecek biçimde “Kapitalizm, İnsanlık ve Mühendislik – Türkiye’de Mühendisler-Mimarlar” adıyla 2000 yılında kitaplaştırılmıştı.

TMMOB ve bağlı odalardaki çalışmalarda yer alan kişiler için yakın tarihte değişen-dönüşen üye alışkanlıkları, sosyal ve politik yaklaşımları izlemeleri ve değerlendirebilmeleri olanaklıdır. Üye sayıları onbinler ile ifade edilen meslek odaları ve yüzbinler ile ifade edilen Birlik’te meslek gruplarını oluşturan, bağlı bulunduğu odasına üye olan/olmayan, mesleği ile ilgili alanda çalışan/çalışmayan mühendis-mimar-şehir plancısı (MMP) daha yakından tanınması için profil çalışmaları gereklidir.

Profil araştırması evreni TMMOB çalışma raporları ve 2000 yılı genel

nüfus sayımı sonuçlarından yararlanılarak oluşturulmuştur. Mühendis-mimar-şehir plancısı sayıları oluşturulurken 1982 öncesinde mezun olan tüm MMP’nın ilgili meslek odalarına kaydoldukları kabul edilmiştir. Yüksek Öğrenim Kurumunun üniversitelerden mezun olan MMP’larına ilişkin yayınlamış olduğu veriler bu kabul ile birleştirilmiştir. Sonuç olarak 2004 yılı başı itibarı ile 446,288 MMP sayısına ulaşılmıştır, bu MMP’nın %55,2 si ilgili meslek odalarına kayıtlıdır. Başlangıçta yalnızca TMMOB’nin geneli için planlanan profil araştırması Oda yönetim kurullarının istekleri doğrultusunda Odalara yönelik değerlendirmeleri olanaklı kılacak biçime dönüştürülmüştür.

Profil araştırması meslek odalarına üye olan MMP lar için Ocak 2006 – Mayıs 2007 , üye olmayan MMP lar için Ocak – Nisan 2007 dönemlerinde gerçekleştirilmiştir. Anket sonuçlarının derlenmesi ile ilgili rapor tamamlanarak yayınlanmıştır. Ankete katılım oranı en yüksek sekiz odanın (Elektrik, İnşaat, Jeofizik, Maden, Makine, Meteoroloji, Peyzaj ve Ziraat) ilgi alanındaki MMP’nın çalışma konularına göre yansıtıkları sosyo-ekonomik ve politik, kültürel farklılaşmaları içermektedir.

Öncelikle yoğunluğun bulunduğu bölgeler; MMP’nın üçte biri Marmara Bölgesi’nde (İstanbul’da %20) bulunmaktadır. 1955 yılı faaliyet raporları ışığında MMP’nın %30 u İstanbul’da %28’i Ankara’da bulunurken, 1976 yılı

çalışmasında (üye sayısı toplamı 50,000) bu sayılar İstanbul için %27,4 Ankara için %27,4 olarak gerçekleşmiştir. Kadın-erkek üye dağılımı 1976 yılında %8-%92 iken son çalışmada %21-%79 olarak tespit edilmiştir.

İş tatmini açısından ankete katılanların %69,4’ü “ücret” yanıtını vermiş, %46,5’i için “statü-kariyer”, %35,6’sı için “meslekte sevilen işin yapılması” olarak tanımlanmıştır. MMP’nın %62,5’i mesleklerini uygularken sık sık bilgilerini yenileme gereksinimi duymaktadırlar, meslekle ilgili teknolojilerin gelişmesiyle birlikte mesleki açıdan toplumsal sorumluluğumuz giderek artmaktadır düşüncesini geliştirmektedir.

Profil araştırmasının anket çalışmasının yapıldığı 2006 yılında sorulan son iki yılın değerlendirilmesi istendiğinde (2004-2006) soruyu yanıtlayanların yarıya yakını yaşam düzeylerinin aynı kaldığını söylemişlerdir. Acil olarak çözülmesi gereken üç sorun şöyle sıralanmıştır: %53,7 ile işsizlik, %36,5 ile hayat pahalılığı ve diğer ekonomik sorunlar, aynı orana sahip %23,3 ile gelir dağılımındaki eşitsizlik ve rüşvet, yolsuzluk, görevi kötüye kullanma.

12 Eylül döneminde kamuda aslı ve sürekli görevlerde çalışan MMP’nın ilgili meslek odalarına üye olma zorunluluğu kaldırılmıştır. Bunun etkisiyle kamuda ve özel sektörde çalışan yeni mezun MMP’nın ilgili meslek odalarına üye olmaya başlamışlardır.

MMP'nin meslek odalarına yönelme gerekçeleri; mesleki gelişmeleri izleyebilmek %50,1, meslektaşlarla iletişimi geliştirmek, sürdürülebilmek %46,7, yasal zorunluluk %42,6, meslek sorunlarının çözümü %41,7, oda tarafından yetki belgesi verilen alanda çalışma %23,4 olarak sıralanmaktadır.

Profil çalışmasına katılanların TMMOB'nin öncelikli ilgi alanının ne olması gerektiği sorusuna en çok verilen yanıt; meslektaşların ekonomik ve sosyal haklarını koruyucu, geliştirici politikalar üretmek olmuştur.

MMP'nin siyasi parti, dernek vakıf vb. kuruluşlara üye olma oranları meslek odaları üyelerinde %41,9 üye olmayanlarda %21,2 olarak belirlenmiştir.

Elektrik Mühendisleri Odası

Profil araştırması başlarken planlanan üye anketi sayısı 348 olarak tespit edilmiş 256 olarak gerçekleştirilmiş, üye olmayan anket sayısı 98 olarak gerçekleştirilmiştir toplam anket sayısı 354 olmuştur.

EMO'ya kayıt olması gereken mühendislerin %46,8'i İstanbul, %9,7'si Ankara, %11,9'u İzmir'de yaşamaktadır. Genel olarak üç büyük anakentte yaşayan elektrik mühendisleri %68 oranındadır.

Cinsiyete göre dağılımda kadın mühendisler %12,8 erkek mühendisler %86,5'dir. Sekiz oda kapsamında değerlendirildiğinde bu oran mezunlar değerlendirildiğinde 20,8 olarak, anket sonuçları değerlendirildiğinde 17,2 olarak görülmektedir.

Elektrik mühendislerinin %6,8'i 1950 öncesi, %14,4'ü 1951-1961 arası, %31,i 1961-1970 arası, %38,7'si 1971-1980 arası ve %8,2'si 1981 sonrası doğumludur. Doğduğunuz yerleşim birimi sorusunun dağılımı %50'si il merkezi, %33,8'i ilçe merkezi ve %15,4'ü bucak/köy olmuştur.

Yakın aile bireyleri arasında mühendis, mimar ya da şehir plancısı var mı sorusu elektrik mühendisleri tarafından; %60,2 hayır yok %21,6'si evet olarak yanıtlanmıştır.

Elektrik mühendislerinin %92,6'sı lisans, %6,3'ü yüksek lisans ve %2 si doktora derecelerine sahiptir. Araştırma kapsamında lisans ve yüksek lisans derecelerinin üçte ikisinin son yirmi yıl içerisinde alındığı görülmektedir.

Elektrik mühendislerinin bitirdikleri liselere ait bilgiler; genel/düz lise %60, meslek lisesi %15,8, anadolu lisesi/süper lise/fen lisesi %18,7, özel lise/kolej %2,7 diğer %1,7 olarak sıralanmıştır. Bu liselerin dağılımı %19,8 İstanbul, %5 Ankara, % 6,8 İzmir, %7,8 Ege-Akdeniz-Batı Anadolu, %6,7 İç Batı-Orta Anadolu, %9,8 Doğu ve Batı Marmara, %9,1 Doğu ve Güneydoğu Anadolu ve %5,1 Doğu ve Batı Karadeniz'dir.

Yabancı dil araştırması bölümünde elektrik mühendislerinin %12,5'i bilmediğini, %87,5'i (dağılımı %84,2 İngilizce, %11,1 Almanca, %2,2 Fransızca ve %1,3 diğer) bildiğini belirtmiştir. İngilizceyi rahatlıkla konuşup yazabilecek düzey %52,3 ve daha ileri seviye %47,7 olarak ortaya çıkarken Almanca için rahatlıkla konuşup yazabilecek düzey %36 ve daha ileri seviye %64, Fransızca için rahatlıkla konuşup yazabilecek düzey %6,7 ve daha ileri seviye %93,3 olmaktadır.

Bilgisayar kullanımı ile ilgili anket sorularına verilen yanıtların dağılımında hayır kullanmıyorum diyenler %6,2 ve evet kullanıyorum diyenler %93,8'dir. Bilgisayar kullanma gerekçeleri internet için %92, yazı yazma, raporlama, tablolama için %65,3, tasarım, imalat, mühendislik, hesaplama için %57,9, oyun oynamak, eğlence için %27,9, yazılım geliştirme için %25,9 olarak sıralanmaktadır.

İnternet kullanımı ile ilgili dağılım; ilgi alanına yönelik kaynak tarama %78,4, e-posta kullanımı için %75,5, haberleri takip etmek için %59,5, bankacılık işlemleri için %57, söyleşi için %32,6, alışveriş için 35,7, oyun oynamak, eğlenmek ve oyalanmak için %31,3, rezervasyon işlemleri için %33 olarak gerçekleşmektedir.

Meslekle ilgili yaşanan düş kırıklığı ile ilgili araştırma sonucu; hayır yanıtını verenler %56,3 olurken evet diyenlerin dağılımı iş bulma olanakları açısından %14,7, para kazanma olanakları, sağladığı refah düzeyi açısından %18,1, mesleki uygulamaların tatmin edici olmaması %15,6, çalışılan iş yerindeki koşullar açısından %11, kendine ait iş kurma olanakları açısından %8,4, mesleğin giderek önemini yitirmesi açısından %7,3, kariyer olanakları açısından %10,6, toplumdaki saygınlığı açısından %3,2 ve meslek topluluğu ile ilişkiler açısından %2,2 olmuştur. Sekiz oda kapsamında verilen yanıtlar ile kıyaslandığında en az düş kırıklığı yaşayanların elektrik ve makina mühendisleri olurken en çok düş kırıklığı yaşayanlar maden ve peyzaj mimarlarıdır.

Mesleki tatmin açısından önemli olan üç unsur nedir sorusuna verilen yanıtların dağılımı; tasarım projelendirme %60,7, araştırma geliştirme %54, planlama çalışmaları %34,4, üretim ile ilgili çalışmalar %33,8, eğitim/öğretim çalışmaları %28,6, üst düzey yöneticilik görevleri %21,4, teknik pazarlama, satış %12,9, teknik ve idari satın alma %15,3 ve danışmanlık, eksperlik %10,5 olarak gerçekleşmiştir.

İş tatmini açısından en önemli üç unsur nedir sorusuna verilen yanıtların dağılımı; ilk sırada ücret %73,2 ile yer almaktadır, daha sonra statü, kariyer %48,3, mesleğimde sevdiğim işi yapmak %45,3, mesleki açıdan gelişme olanağı %22,7 mesleği uygulayabilme olanağı %23,6, inisiyatif kullanabilme olanağı %17,5, işin topluma sağladığı yarar %13,8 gelmektedir.

Meslek içinde çalışarak geçirdiğiniz süre ile ilgili olarak ankete katılanların %23,7'ü 5 yıl ve daha az, %19,7'si 6-10 yıl, %30,6'sı 11-20 yıl, %12,2'si 21-30 yıl ve %3,4'ü de 30 yıldan fazla olarak yanıtlamıştır. Meslek dışında geçirilen süre için %17 oranında 5 yıl ve daha az, %4,7 6-10 yıl arası, %1,5 11-20 yıl olarak

bildirirken %76 oranında bu soruya yanıt vermemiştir.

İş arayanlara işsiz kaldığınız süre sorusuna %71,2 oranında yanıt verilmezken %21,2 1-12 ay, %3,9 13-24 ay ve %3,7 24 aydan fazla olarak yanıtlamıştır. Benzeri biçimde mezun olduktan sonra işsiz kalıp iş aramak durumunda kaldığınız dönemler oldu mu? Sorusuna %61 işsiz kalmadığını belirtmiştir. İşsiz kaldığını beyan edenler %16,6 1 kez, %4,6 2 kez, %2,2 3 kez ve %2,2 4 kereden fazla olarak yanıtlamıştır.

Şu andaki işinizde kaç yıldır çalışıyorsunuz sorusu %37,9 5 yıl ve daha az, %21 6-10 yıl, %15,6 11-20 yıl, %5,7 21-30 yıl ve %1'i 30 yıldan fazla olarak yanıtlanmıştır, %18,8 bu soruya yanıt vermemiştir.

Profil çalışmasına katılanların %40,7'si kamu kesiminde, %58,4'ü özel kesimde çalışmaktadır. Kamu kesimi için dağılım; %13,4 merkezi hükümete bağlı bir kurum/kuruluştaki, %16,1 kamu iktisadi teşekkülü, %8,7 üniversite, %1,8 belediye ve belediyeye bağlı bir kuruluştaki. Özel kesim için dağılım; %43,4'ü başkasına ait bir şirkette/proje bürosunda, %15 kendisine ait/ortağı bulunan şirkette/proje bürosunda çalışmaktadır.

Yaşam standardı bölümünde yöneltilen önceki iki yıl ve sonraki iki yılın değerlendirilmesine yönelik sorular sonucunda son iki yıl için elektrik mühendislerinin %34,7'si iyiye gitti, %45,3'ü aynı kaldı ve %19,1'i kötüye gitti seçeneğini işaret etmiştir. Önümüzdeki iki yıl içinde yaşam düzeyiniz iyiye mi, kötüye mi gidecek? Sorusuna verilen yanıtların dağılımı %25,8 iyiye gidecek, %33,9 aynı kalacak ve %15,5 kötüye gidecek şeklindedir.

Meslek odasının öncelikleri neler

olmalıdır? sorusuna verilen yanıtlar; %63,4 bilimsel ve mesleki kongre vb. yoluyla mesleğin gelişmesine katkıda bulunmak, %42,8 meslektaşların ekonomik ve sosyal haklarını koruyucu, geliştirici politikalar üretmek, %27,8 uzmanlık alanlarının ülke ve toplum yaşamını ilgilendiren konularında meslektaşlarını ve kamuoyunu bilgilendirmek, %23,2 meslektaşların tamamını temsil edebilecek güçte bir örgütlülüğe sahip olmak, %21 ürettiği politikaların hayata geçirilmesi yönünde demokratik girişimlerde bulunmak, %20,3 meslektaşların kullanımı için altyapı olanakları sunmak, %15,3 meslektaşların mesleki sorumluluklarını yerine getirip getirmediklerini denetlemek, %11,9 yalnızca üyelerinin değil, diğer kesimlerin de demokratik hak ve çıkarlarının korunmasında aktif rol alarak demokratikleşmeye katkı sağlamak ve %10 meslek alanlarını düzenlemek, meslek mensuplarının yetki ve sorumluluklarını belirlemek olarak tariflenmiştir.

Meslek odasının yayınlarda hangi konuları ele almasını istersiniz? sorusuna verilen yanıtlar; %57,5 teknik konular, %43,5 bilim ve teknolojiye ilişkin gelişmelerin değerlendirilmesi, %29,3 sektörlerden haberler, %20,6 uzmanlık alanlarının ülke ve toplum yaşamını ilgilendiren konular, %28,1 yabancı dildeki önemli yayınların çevirisi, %19,9 sosyal ve ekonomik değişimlerin mesleğe etkileri, %19,3 Odadan haberler, %13,5 dünya ve Türkiye'deki siyasi, sosyal ve ekonomik gelişmeler, %7,4 mesleğin tarihi, anılar, biyografiler olarak derlenmiştir.

Meslek odanızın ve TMMOB'nin katıldığınız etkinlikleri araştırmasının yanıtları; %60,9 hiçbir etkinliğe katılmadığını belirtmiştir. %17,1 meslek içi eğitim çalışmaları, %15,1 bilim-

sel/meslek amaçlı çalışmalar, %13,3 genel kurul/üye toplantısı/danışma kurulu, %6,6 gezi, piknik turnuva gibi etkinlikler, %4,8 toplumsal/kültürel amaçlı etkinlikler, %5,8 mitingler/yürüyüşler olarak gruplanmıştır.

Üyesi olduğunuz parti/dernek/vakıf sorusunun derlenmesi; %70 oranında böyle bir üyeliği olmadığını belirtirken, %7,4 spor, hobi vb. dernekler, %8,8 mezunlar derneği/vakfı, %4,4 sosyal yardımlaşma derneği/vakfı, %5,9 siyasi parti, %5,4 mesleki uzmanlık derneği, %5,1 hemşehri derneği.

Türkiye'nin acilen çözülmesi gereken üç önemli sorunu sıralaması; %50,3 ile ilk sırada işsizlik, %35,2 hayat pahalılığı ve diğer ekonomik sorunlar, %16,8 gelir dağılımındaki eşitsizlik, %19,1 rüşvet, yolsuzluk, görevi kötüye kullanma, %25,7 insan hakları ve demokrasi sorunu, %15,5 adalet sistemindeki zayıflık, %16,4 laikliğe yönelik tehditler, %14,4 yoksulluk, %11,7 AB'ye üyelik sürecinde verilecek tavizler, %13,9 kürt sorunu, %12,8 ülke yönetimi, %8,9 siyasi kadrolaşması olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'de son beş yılda en iyiye giden ilk üç konu araştırmasının sonuçları; %24 insan hakları ve demokrasi sorunu, %25,3 hayat pahalılığı ve diğer ekonomik sorunlar, %15,3 ülke yönetimi, %18,7 güvenlik güçlerinin uygulamaları, %16,8 rüşvet, yolsuzluk, görevi kötüye kullanma, %13,4 terör şiddet uygulamaları, %15,7 işsizlik, %9,4 AB'ye üyelik sürecinde verilecek tavizler, %9 Kürt sorunu olarak belirlemiştir.

Profil araştırmasına katılanların %46,9'u benzer araştırmalarda görüşlerinin alınmasını ister misiniz? sorusuna evet yanıtını vermiştir.

Bu profil araştırmasından hem TMMOB ve Oda yöneticileri hem de mühendis, mimar ve şehir plancıları üzerinde çalışacak olan araştırmacılar yararlanacaktır. TMMOB, derlenen verilerden yararlanmak isteyecek araştırmalara elinden gelen desteği vereceğini belirtmiştir.

NOT: Profil araştırmasının geniş bilgisine www.tmmob.org.tr adresinden ulaşabilirsiniz.

	Kamu	Özel
Yaşam düzeyiniz son iki yıl içerisinde iyiye mi gitti yoksa kötüye mi gitti?	İyiye gitti 39 Kötüye gitti 52,7 Genel 43,7	60,8 46,6 55,8
Önümüzdeki yıl içinde yaşam düzeyiniz iyiye mi gidecek yoksa kötüye mi gidecek?	İyiye gidecek 84,4	Kötüye gidecek 65,6